

Research Paper

Security Implications of Depopulated Rural Settlements in South Khorasan Province: A Delphi Study

*Naser Bayat¹, Ali Osanlu¹

1. Assistant Professor, Department of Geography, Faculty of Command and General Staff, Amin Police University, Tehran, Iran.

Citation: Bayat, N., & Osanlu, A. (2021). [Security Implications of Depopulated Rural Settlements in South Khorasan Province: A Delphi Study (Persian)]. *Journal of Rural Research*, 12(1), 6-23, <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2021.316772.1600>

doi: <http://dx.doi.org/10.22059/jrur.2021.316772.1600>

Received: 06 Jan. 2021
Accepted: 04 April 2021

ABSTRACT

Weak rural development strategies, climate change issues and successive droughts in the province of *South Khorasan* over the past decades caused about half of the rural settlements to be completely empty of human population. Due to this issue, the main question of this research is "What are the security consequences of population evacuation of rural settlements in *South Khorasan* province?" In terms of purpose, the present research is an applied study, and in terms of method of data collection and analysis, it is a descriptive survey, which has been done in the framework of the Delphi method stages. Using purposive sampling, participants or Delphi panel members selected from related experts equal 35 people. In order to formulate Delphi propositions, using an exploratory approach, two focus group sessions were held and 12 members of the Delphi panel participated in each session. Delphi survey stopped after two rounds, right after reaching an acceptable consensus among Delphi panel members. Descriptive tests include mean, standard deviation and mean rank used to analyze the results of the Delphi survey as well as Kendall's coefficient of concordance used to examine the level of consensus among participants. Based on the findings of the Delphi exploration stage, 22 propositions were identified as consequences of population evacuation of rural settlements in *South Khorasan* province. In summary, the most important research results are: endangering the order and security of migrant cities, disruption of public safety and social security in rural areas, the difficulty of law enforcement management in human and natural disasters in rural area, increased crime and security gaps in rural areas, the unsustainability of food security and threatening the economic security of rural businesses on a regional scale.

Key words:

Security Consequences, Rural-Urban Migration, Population Evacuation, Rural Geography, Delphi Method

Copyright © 2021, Journal of Rural Research. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

Extended Abstract

1. Introduction

D

epopulation of rural settlements, especially the un-resilience of small rural

settlements against the phenomenon of immigration is one of the most important signs of unsustainability in rural geography. Achieving sustainable security in a rural area requires the dynamism of development processes in economic, social, cultural, political and environmental dimensions. In this context, rural security is recognized

* Corresponding Author:

Naser Bayat, PhD

Address: Department of Geography, Faculty of Command and General Staff, Amin Police University, Tehran, Iran.

Tel: +98 (910) 2115649

E-mail: n_bayat@ut.ac.ir

as one of the fundamental elements for achieving sustainable rural development. It can be said that security and development have reciprocal and bilateral relationships; so that, without security, sustainable development will not be achieved and in the absence of standards of social welfare and environmental sustainability, security will not be achieved. *South Khorasan* province due to its geographical location in the arid region of eastern Iran has been severely and negatively affected by climate change and persistent droughts in recent decades. This situation along with pervasive poverty has led to the uncontrolled growth of rural-urban migration; more than half of the villages have completely lost their population and become uninhabited. On the one hand, this has caused the evacuation of about half of the villages in the province, and on the other hand, it has caused many social problems in the cities as destinations of immigrants; therefore, the main objective of the present research is identifying the types of mentioned consequences and analyzing them from the perspective of related experts and specialists.

2. Methodology

In terms of purpose, the present research is an applied study, and in terms of method of data collection and analysis, it is a descriptive survey, which has been done in the framework of the Delphi method stages. Using purposive sampling, participants or Delphi panel members selected from related experts equal 35 people. In order to formulate Delphi propositions, adopting an exploratory approach, two focus group sessions were held and in each session, 12 members of the Delphi panel participated. Delphi survey stopped after two rounds, right after reaching an acceptable consensus among Delphi panel members. Descriptive tests include mean, standard deviation and mean rank were used to analyze the results of the Delphi survey, and Kendall's coefficient of concordance was used to examine the level of consensus among participants.

3. Results

Based on the research results, the most important security implications due to the abandonment of rural settlements in rural areas of *South Khorasan* province (origin of migration) are:

- The stagnation of the agricultural sector in the region and the unsustainability of food security;
- Weakening of the security of cultural and historical heritage in rural areas;

- Robbery and vandalism against public property and infrastructure in rural areas;
- Increased tension and conflict over water and other resources among villagers;
- Weakening of security and the feeling of security among people living in rural areas;
- Reducing spatial mobility of the population as a security factor in rural areas;
- The difficulty of law enforcement management in human and natural disasters in rural areas;
- The unsustainability of economic security of rural businesses;
- Increasing the opportunity for crime against the environment and natural resources in rural areas;
- Providing backyard for criminals and terrorists;
- Weakening of police affairs in the realm of rural geography;
- Increasing the vulnerability of rural settlements against natural and man-made disasters;
- Increase in crimes of theft of livestock, agricultural farm products and rural property;
- Decreasing the possibility of public participation in policing affairs and informal social control;
- Instability of investment in rural economy and development;
- Instability of financial security in the economy and rural development.

In addition, the most important consequences of rural abandonment in cities as the main destination of rural immigrants are:

- Increase informal settlements and slums in cities as a destination for rural migrants
- Increasing the cost of creating public security in urban areas
- The growth of social disorder and tension in cities

- Accumulation of poverty and reduction of social resilience in cities
- Informal economic growth in the cities of the region
- Increase in crime and social harm in migrant urban areas
- Increase in crime and social problems in urban areas
- Increase in drug trafficking crimes due to the geographical location of the province
- Increase in drug trafficking offenses due to the proximity of the province to Afghanistan
- Increase in drug trafficking crimes due to the geographical location of *South Khorasan*

4. Discussion

However, a high consensus was reached among the participants regarding the identified consequences. Nevertheless, the ranking of the statements shows that from the perspective of Delphi panel members, compared to rural areas, the severity of the negative consequences of rural abandonment is felt more in urban areas. It seems that the accumulation of issues arising from rural-urban migration can challenge all aspects of urban security. Therefore, the continuation of rural abandonment and depopulation of villages from human population challenges the achievement of sustainable development and sustainable security in this region of the country.

5. Conclusion

According to the research results, it is very important to pay attention to the following considerations: Applying strategies to deal with climate change in accordance with the geographical conditions of *South Khorasan* province; revision of macro policies in rural development; design and implementation of programs to restore degraded and damaged ecosystems in rural areas; prioritization of sustainable rural livelihoods to prevent rural-urban migration.

Acknowledgments

Research participants Acknowledgment comes to action, in particular: faculty members of Birjand University, faculty members of Amin Police University, volunteer Specialists and experts.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest

پیامدهای امنیتی - انتظامی خالی از سکنه شدن سکونتگاه‌های روستایی در استان خراسان جنوبی: یک مطالعه دلفی

ناصر بیات^۱، علی اصانلو^۱

۱- استادیار، گروه جغرافیا، دانشکده فرماندهی و ستاد، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۱۷ دی ۱۳۹۹
تاریخ پذیرش: ۱۵ فروردین ۱۴۰۰

در دهه‌های گذشته ضعف راهبردهای توسعه روستایی، تغییرات اقلیمی و خشکسالی مداوم در استان خراسان جنوبی، سبب شکل‌گیری مهاجرت بی‌رویه روستایی - شهری شده و این مساله خالی از سکنه شدن حدود نیمی از روستاها را در پی داشته است. بر این اساس، پرسش اساسی پژوهش عبارت است از: پیامدهای امنیتی تخلیه جمعیتی سکونتگاه‌های روستایی در استان خراسان جنوبی کدامند؟ پژوهش از نظر هدف کاربردی و به لحاظ شیوه گردآوری و تجزیه داده‌ها از نوع توصیفی - پیمایشی است، که در چهارچوب مراحل مطالعه دلفی انجام شده است. به روش نمونه‌گیری هدفمند، اعضای پانل دلفی به تعداد ۳۵ نفر از میان متخصصان مرتبط با موضوع انتخاب شد. به منظور تدوین گزاره‌های دلفی، با رویکرد اکتشافی دو نشست گروه کانونی برگزار و در هر نشست ۱۲ نفر از اعضای پانل دلفی مشارکت کردند. پیمایش دلفی طی دو دور تکرار و پس از رسیدن به اجماع قابل قبول میان اعضای پانل، متوقف شد. آزمون‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، میانگین رتبه‌ای برای تجزیه و تحلیل نتایج نظرسنجی دلفی و همچنین ضریب توافقی کندال برای بررسی سطح اجماع میان مشارکت‌کنندگان به کار رفت. بر پایه یافته‌های مرحله اکتشافی دلفی ۲۲ گزاره به عنوان پیامدهای تخلیه جمعیتی سکونتگاه‌های روستایی شناسایی شد. به‌طور کلی، تضعیف نظم و امنیت شهرهای مهاجرپذیر، اختلال در امنیت عمومی و امنیت اجتماعی نواحی روستایی، دشوار شدن مدیریت انتظامی بحران‌های انسانی و طبیعی در قلمرو جغرافیای روستایی، افزایش جرم و جنایت و خلاه‌های امنیتی در نواحی روستایی، ناپایداری شدن امنیت غذایی و امنیت اقتصادی کسب‌وکارهای روستایی در مقیاس منطقه‌ای مهم‌ترین نتایج پژوهش هستند.

کلیدواژه‌ها:

پیامد امنیتی، مهاجرت روستایی-شهری، تخلیه جمعیتی، جغرافیای روستایی، روش دلفی

مقدمه

یکی از مهم‌ترین زمینه‌های مطالعاتی مهاجرت در کشور، پرداختن به ابعاد مختلف اثرات مهاجرت روستایی - شهری در مبدأ و مقصد این‌گونه مهاجرت‌ها است، شامل: اثرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، و مکانی - فضایی. اما تاکنون در ایران مطالعات قابل توجهی در زمینه اثرات امنیتی خالی از سکنه شدن بخشی از سکونتگاه‌های روستایی انجام نشده است. بنابراین می‌توان گفت نوعی خلأ مطالعاتی در این زمینه وجود دارد، که از ضرورت بالایی در انجام پژوهش برخوردار است. به طوری که گنجی و مکانیکی (۲۰۰۹)، خالی از سکنه شدن روستاها و به‌ویژه عدم تاب‌آوری سکونتگاه‌های روستایی کوچک در مقابل پدیده مهاجرت فرستی را مهم‌ترین نمود ناپایداری آن‌ها دانسته‌اند.

دستیابی به امنیت پایدار در نواحی روستایی، نیازمند پویایی روندهای توسعه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی

در این پژوهش خالی از سکنه شدن سکونتگاه‌های روستایی استان خراسان جنوبی به‌عنوان برآیند مهاجرت بی‌رویه روستایی - شهری مطالعه می‌شود. موضوع مهاجرت‌های روستایی - شهری سوابق مطالعاتی بسیاری در داخل و خارج از کشور برخوردار است. روند رو به رشد این مطالعات در خارج از کشور از دهه ۱۹۶۰ میلادی آغاز و تاکنون در سطح وسیعی در کشورهای مختلف به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه مورد توجه قرار دارد. در ایران نیز این موضوع از دهه ۱۳۵۰ شمسی همگام با رشد مطالعات در سطح بین‌المللی و مطابق شرایط حاکم بر روندهای مهاجرتی در کشور مورد توجه پژوهشگران علوم اجتماعی به‌ویژه جمعیت‌شناسی، جامعه‌شناسی و جغرافیای انسانی قرار گرفت.

* نویسنده مسئول:

دکتر ناصر بیات

نشانی: تهران، دانشگاه علوم انتظامی امین، دانشکده فرماندهی و ستاد، گروه جغرافیا.

تلفن: ۲۱۱۵۶۴۹ (۹۱۰) +۹۸

پست الکترونیکی: n_bayat@ut.ac.ir

بررسی پژوهش‌های انجام‌شده با موضوع مهاجرت روستا - شهری نشان می‌دهد که می‌توان آن‌ها را به دو دسته کلی تقسیم کرد. ۱- علل و زمینه‌های مهاجرت از روستا، و ۲- اثرات و پیامدهای این‌گونه مهاجرت‌ها در مبدأ و مقصد مهاجرت.

به‌طور خلاصه از پژوهش‌هایی که در دو دهه گذشته علل و زمینه‌های مهاجرت در ایران را مطالعه کرده‌اند می‌توان به این موارد اشاره کرد: موحدی و سامیان (۲۰۱۸) در شهرستان سردشت؛ میرزایی و باباخانی (۲۰۱۸) در شهرستان ایلام؛ شریفی و زارع شاه آبادی (۲۰۱۸) در شهرستان یزد؛ قنبری و همکاران (۲۰۱۸) در شهرستان فسا؛ خسروبیگی بزچلوبی و طیب نیا (۲۰۱۷) در شهرستان خوی؛ مریانجی و همکاران (۲۰۱۷) در استان همدان؛ رستمعلی‌زاده و قاسمی اردهایی (۲۰۱۸) در شهرستان‌های هشترود و اسکو؛ قاسمی اردهایی و همکاران (۲۰۱۶) در شهرستان اهر؛ ویسی و همکاران (۲۰۱۷) در شهرستان سروآباد؛ یعقوبی دوست و فتحعلی پور (۲۰۱۷) در شهرستان مسجد سلیمان؛ بروکی میلان و عینالی (۲۰۱۶) در شهرستان چالدران؛ کیانی و همکاران (۲۰۱۶) در ایران؛ وظیفه‌شناس درمیان و وظیفه‌شناس درمیان (۲۰۱۴) در شهرستان درمیان؛ شاطری و همکاران (۲۰۱۴) در شهرستان بیرجند؛ اذانی و بوستانی (۲۰۱۲) در شهرستان ممسنی؛ عزمی و همکاران (۲۰۱۳) در شهرستان هرسین؛ نقوی و بیگلری (۲۰۱۳) در شهرستان بهشهر؛ کشاورز و همکاران (۲۰۱۳) در شهرستان زرین‌دشت؛ شایان و کهنه پوشی (۲۰۱۳) در شهرستان مریوان؛ غفاری و ترکی هرچگانی (۲۰۱۰) در شهرستان سامان؛ گنجی و میکانیکی (۲۰۰۹) در شهرستان بیرجند. همان‌گونه که در بالا دیده می‌شود این طیف پژوهش‌ها طیف گسترده‌ای از جغرافیای سرزمینی ایران را در برمی‌گیرد و بنابراین یک مسئله ملی شناخته می‌شود. همچنین در اکثریت این پژوهش‌ها دلایل معیشتی و اقتصادی به‌عنوان مهم‌ترین عامل زمینه‌ساز مهاجرت روستا - شهری شناخته می‌شود.

از پژوهش‌هایی که پیامدهای مهاجرت روستا - شهری را در ایران مطالعه کرده‌اند می‌توان به این موارد اشاره کرد: آبادیان (۲۰۱۸) درباره پیامدهای مهاجرت‌های روستایی از سراسر کشور به تهران؛ آقامیری و رحمانی (۲۰۱۹) در خوانسار؛ نصیری هندخاله و همکاران (۲۰۱۷) در پیرانشهر؛ محمدی یگانه و نوری (۲۰۱۷) در هیرمند؛ قاسمی اردهایی (۲۰۰۶) در کل ایران؛ ابراهیم زاده و اسمعیل نژاد (۲۰۱۷) در استان خراسان جنوبی؛ رستمعلی‌زاده و حسینی (۲۰۱۶) در کل ایران؛ نوبخت و همکاران (۲۰۱۸) در استان‌های شرقی کشور؛ زمانی شبخانه و مهرگان (۲۰۱۳) در کل ایران؛ فیروزنیا و رکن‌الدین افتخاری (۲۰۱۳) در شهرستان قزوین. برآیند این پژوهش‌ها به‌طور کلی نشان می‌دهد که آثار و پیامدهای اجتماعی مهاجرت روستا - شهری در ایران بیشتر از دیگر ابعاد موردتوجه پژوهشگران قرار

و محیط‌زیستی است. در این چهارچوب امنیت به‌عنوان یکی از ارکان بنیادین تحقق توسعه پایدار شناخته می‌شوند؛ می‌توان گفت امنیت و توسعه دارای روابط متقابل و دوسویه هستند، به طوری که بدون امنیت توسعه پایدار محقق نخواهد شد و در نبود استانداردهای لازم در ابعاد مختلف توسعه دستیابی به امنیت پایدار نیز دست‌یافتنی نخواهد بود. مسائلی چون تغییرات اقلیمی و خشکسالی‌های مداوم، موانع ساختاری و زمینه‌ای توسعه روستایی، کمبود دسترسی به فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی، کمبود امکانات آموزشی و خدمات عمومی، فقر روستایی، و شهرگرایی ذاتی تمدن معاصر سبب خروج مداوم جمعیت از نواحی روستایی شده است. با این همه، مهاجرت را به خودی خود نمی‌توان پدیده‌ای منفی تلقی کرد، زیرا در شرایط مناسب سبب ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای و کمک به رشد و توسعه ملی و منطقه‌ای می‌شود. اما در شرایط توسعه‌نیافتگی، اگر این مهاجرت‌ها به‌طور بی‌رویه جریان یابد، اثرات و پیامدهای منفی گوناگونی برای جوامع مبدأ و مقصد مهاجرت به وجود می‌آورد.

استان خراسان جنوبی به علت قرار گرفتن در منطقه خشک شرقی ایران طی دهه‌های اخیر به شدت تحت تأثیر تغییرات اقلیمی و خشکسالی‌های مداوم قرار گرفته است. این وضعیت همراه با فقر همه‌جانبه سبب رشد بی‌رویه مهاجرت‌های روستا - شهری شده است؛ تا جایی که بر پایه آخرین داده‌های جمعیتی مرکز آمار ایران (۲۰۱۶) بیش از نیمی از تعداد روستاها به‌طور مطلق جمعیت خود را از دست داده و خالی از سکنه شده‌اند. بخش عمده‌ای از این مهاجرت‌ها به‌طور پلکانی رخ داده، و بنابراین مراکز شهرستانی این استان کانون اصلی مهاجرت‌های یادشده بوده است. وضعیتی که پیامدهای مختلفی برای نواحی روستایی به‌عنوان مبدأ مهاجرت، و شهرهای منطقه به‌عنوان مقصد مهاجران روستایی در پی داشته است. پیامدهای مسائل امنیتی از جمله برآیندهای آشکار این جریان مهاجرتی است، که از یک سو سبب تخلیه جمعیتی حدود نیمی از روستاهای استان شده، و از سوی دیگر سبب وقوع مسائل اجتماعی متعددی در مراکز مهاجرپذیر شده است؛ بنابراین در پژوهش حاضر شناسایی انواع پیامدهای یادشده و تحلیل آن‌ها از دیدگاه کارشناسان و متخصصان در چهارچوب روش‌شناسی دلفی در کانون هدف اصلی پژوهش قرار دارد. سرانجام پرسش اصلی پژوهش عبارت است از: پیامدهای امنیتی خالی از سکنه شدن بخشی سکونتگاه‌های روستایی (در مبدأ و مقصد مهاجرت) در استان خراسان جنوبی کدام‌اند؟

مروری بر ادبیات موضوع

مهاجرت بی‌رویه و رشد منفی جمعیت به‌طور مداوم، ریشه اصلی مسئله «خالی از سکنه شدن» یا به‌عبارت‌دیگر تخلیه جمعیتی بخشی از سکونتگاه‌های روستایی است. بنابراین این موضوع در کانون مطالعه ادبیات تجربی و نظری پژوهش قرار دارد.

داشته است و به لحاظ مقیاس این‌گونه پژوهش‌ها بیشتر در سطوح ملی و منطقه‌ای را مورد توجه قرار داده‌اند.

از مطالعات خارجی مرتبط با پیامدهای مهاجرت روستایی-شهری می‌توان به این موارد زیر اشاره کرد: بروگر^۱ (۲۰۱۹) مهاجرت روستایی - شهری را به‌عنوان عامل تولید فضاهای نابرابر شهری در کشور نپال مطالعه می‌کند که در بازتولید فضای جغرافیای اجتماعی و سیاسی شهرها نقش بارزی دارد؛ پری و ساساهارا^۲ (۲۰۱۹) با بهره‌گیری از داده‌های دما و مهاجرت در سطح جهانی نشان می‌دهد که شدت پیامدهای گرمایش جهانی با میزان توسعه‌یافتگی کشورها رابطه معکوس دارد. آن‌ها معتقدند که دولت‌ها در کشورهای در حال توسعه می‌باید در استراتژی‌های کلان توسعه بر فقرزدایی روستایی از طریق تحرک‌بخشی به اقتصاد و درآمد خانوارها تمرکز کنند. آن‌ها نتیجه‌گیری می‌کنند که با توجه به آسیب‌پذیری بخش کشاورزی لازم است در توسعه روستایی به تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی (خدمات و صنعت) پرداخته شود. سینگ^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی پیرامون مهاجرت‌های روستا - شهری و معیشت خانوارهای روستایی در جنوب هند می‌گوید، تغییرات محیط زیستی شتابان، افزایش تغییرات اقلیمی، تکه‌تکه شدن زمین‌های کشاورزی، کاهش فزاینده سودآوری کشاورزی و ناکارآمدی نهادهای توسعه معیشت روستایی در هند را دچار چالش کرده است. در این وضعیت به‌طور فزاینده‌ای، مهاجرت‌های روستاشهری به یکی از برجسته‌ترین استراتژی‌های دگرگونی معیشت خانوارهای روستایی تبدیل شده است. این در حالی است که نتیجه پژوهش بر روی ۸۲۵ نمونه سرپرست خانوار مهاجر از روستا به شهر در جنوب هند نشان می‌دهد اکثر آن‌ها پس از اسکان در شهر با پیامدهای منفی مهاجرت مواجه شده‌اند. در این پژوهش بر توسعه و ترویج استراتژی‌های سازگاری با تغییرات آب و هوا به‌عنوان آلت‌رناتیو جایگزین به جای مهاجرت تأکید شده است؛ چن و وانگ^۴ (۲۰۱۸) مهاجرت‌های روستایی گسترده در چین طی دهه‌های اخیر را به‌عنوان یکی از جریان‌های بزرگ مهاجرت انسانی در تاریخ تمدن بشر مورد بررسی قرار داده‌اند. به طوری که طی دو دهه تا پایان سال ۲۰۱۶ نزدیک به ۲۸۲ میلیون نفر از روستاها به شهرهای چین مهاجرت کرده‌اند. آن‌ها بر رشد چشمگیر مهاجران در جامعه شهری چین و افزایش جمعیت حاشیه‌نشین تأکید دارند. جمعیتی که از دسترسی مناسب به خدمات عمومی و امنیت اجتماعی محروم است. بنابراین، از سال ۲۰۱۴ دولت چین برنامه‌ها و سیاست‌های گسترده‌ای را با رویکرد حمایت اقتصادی برای رفع مشکلات مهاجران روستایی و تسهیل زندگی آن‌ها در جامعه شهری به عمل آورده است. یافته‌های

تحقیق نشان می‌دهد اثربخشی این سیاست‌ها با توجه به سطح تحصیلات و وضعیت اشتغال مهاجران روستایی و میزان توازن توسعه در سطح منطقه‌ای متفاوت است. یوهانسون^۵ (۲۰۱۶) در پژوهشی پیرامون مهاجرت زنان جوان روستایی، دریافته است که زنان مهاجر روستایی نسبت به مردان از شانس کمتری برای جذب در بازار کار برخوردارند. زیرا زنان در نواحی روستایی نسبت به مردان شانس کمتری برای دسترسی به امکانات آموزشی و کسب مهارت‌های شغلی دارند. این وضعیت می‌تواند دوگانگی اقتصادی و عدم توازن در ساختار اشتغال منطقه‌ای را در برداشته باشد. نگوین^۶ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی درباره مهاجرت روستایی در ویتنام ۲۲۰۰ خانوار روستایی را در سه استان به‌عنوان نمونه انتخاب کرده‌اند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که مهاجرت خانوارهای قرار گرفته در معرض شوک‌های منفی درآمدی و رکود کشاورزی با انگیزه‌های معیشتی و اقتصادی انجام می‌شود و مهاجرت روستایی با انگیزه تحصیلی بیشتر در میان خانواده‌هایی رواج دارد که از سطح رفاه و درآمد بالاتری برخوردارند. این مهاجرت‌ها نه تنها به خانواده‌های مهاجر کمک می‌کند که از فقر خارج شوند، بلکه وضعیت فقر در مناطق روستایی را نیز بهبود می‌بخشد. ژوونی^۷ (۲۰۰۷) بر اساس پژوهش خود با عنوان «مهاجرت ناشی از تغییرات آب و هوا و درگیری‌های خشونت‌آمیز» معتقد است در حالی که پیامدهای تغییرات اقلیمی و گرمایش جهانی مانند تغییر رژیم بارندگی، بی‌نظمی بارش، خشکسالی، ذوب شدن یخچال‌های طبیعی در سراسر زمین رو به افزایش است؛ اما این اثرات منفی در کشورهای کمتر توسعه‌یافته یا در حال توسعه به دلیل ناتوانی در سازگاری با این تغییرات و مسائل و مشکلات مدیریتی آشکارتر به نظر می‌رسد. احتمال اینکه جمعیت ساکن در کشورهای کمتر توسعه مناطق آسیب‌دیده را ترک کنند بیشتر به نظر می‌رسد و این وضعیت می‌تواند منجر به تنش‌ها، درگیری‌ها و مسائل و مشکلاتی در مناطق مقصد مهاجران اقلیمی شود. افزایش آسیب‌های اجتماعی، جرم و جنایت و ناامنی در این شرایط اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. گلدیچ^۸ و همکاران (۲۰۰۷) بر اساس نتایج پژوهش خود با عنوان «تغییر آب و هوا، مهاجرت و درگیری» دریافته‌اند که مهاجرت‌های ناشی از تغییرات آب و هوایی که با فقر همراه است، در بسیاری از سناریوهای موجود می‌تواند پیامدهای خشونت‌باری برای جامعه در پی داشته باشد. باریوس^۹ و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان «تغییر اقلیم و مهاجرت روستایی - شهری» مهاجرت روستاییان و قبایل بومی آفریقایی به شهرها را به‌عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده در رشد جمعیت شهری در این بخش از کشورهای در حال توسعه تحت مطالعه کرده‌اند. بر اساس نتایج

5. Johansson
6. Nguyen
7. Reuveny
8. Gleditsch
9. Barrios

1. Brøgger
2. Peri & Sasahara
3. Singh
4. Chen & Wang

مهاجرت، لی^{۱۹} (۱۹۶۶) نظریه مشهور خود در زمینه مهاجرت را ارائه می‌کند. این نظریه بر عوامل مؤثر بر مهاجرت متمرکز است، شامل: ۱- عوامل مرتبط با منطقه مبدأ مهاجرت؛ ۲- عوامل مرتبط با منطقه مقصد مهاجر؛ ۳- عوامل مداخله کننده ناشی از موانع و مشکلات؛ ۴- عوامل شخصی. عوامل موردنظر لی در چهارچوب اصول جاذبه - دافعه یا عوامل رانش - کشش مورد بحث قرار می‌گیرد.

زلینسکی^{۲۰} (۱۹۷۱: ۲۲۲) فرضیه‌ای در زمینه وجود ارتباط میان مهاجرت و فرایند نوسازی^{۲۱} (مدرنیزاسیون) مطرح ساخت. این فرضیه تأکید می‌کند که در تاریخ معاصر «قواعد مشخص و اثبات شده‌ای در ارتباط با عوامل مؤثر بر تحرک و جابجایی مردم در عرصه زمان - فضا مشاهده می‌شود و این قواعد بخشی از مؤلفه‌های اساسی فرایند نوسازی را تشکیل می‌دهد». بر اساس نظریه زلینسکی، طی تاریخ بشر تا کنون پنج مرحله در مهاجرت‌های انسانی می‌توان برشمرد. مرحله نخست، به جامعه سنتی پیش از عصر مدرن برمی‌گردد، یعنی زمانی که مهاجرت به ندرت به‌عنوان یک مسئله اجتماعی مطرح بوده است. مرحله دوم، به آغاز دوره مدرن برمی‌گردد که به دلیل صنعتی شدن و توسعه شهرنشینی نیاز شدیدی به نیروی کار به وجود آمد و این وضعیت در کشورهای پیشرفته صنعتی به شدت موجب ایجاد موج‌های مهاجرتی از نواحی روستایی به نواحی شهری شد. اوج نرخ رشد مهاجرت‌های روستا به شهر در آغاز فرایند نوسازی و همگام با این گام رخ می‌دهد. مرحله سوم یا دوره جامعه انتقالی، به دوره انتقالی مدرنیته برمی‌گردد و در این مرحله همگام با تثبیت نوسازی و عناصر زندگی مدرن میزان زاد و ولد و رشد جمعیت به شدت کاهش می‌یابد، و آهنگ مهاجرت‌های روستا - شهری نیز کند می‌شود. در طول مرحله چهارم یا جامعه پیشرفته^{۲۲}، مهاجرت روستایی - شهری ادامه می‌یابد اما به‌طور چشمگیری کاهش می‌یابد. سرانجام، مرحله پنجم مربوط به آینده و جامعه فوق پیشرفته است. در این مرحله دیگر نیروی کار ارزان روستایی مفهوم خود را از دست می‌دهد. همگام با توسعه انواع فناوری و بسط امکانات توسعه در سراسر فضاهای منطقه‌ای مهاجرت روستایی - شهری نیز متوقف می‌شود (Deshingkar & Natali, 2008).

مباگونیه^{۲۳} (۱۹۷۰: ۳) مهاجرت روستایی - شهری را چنین تعریف کرد: «تحول اساسی در ساختار گره‌ای^{۲۴} (نقطه‌ای و جزیره‌ای) یک جامعه که در آن مردم از اجتماعات اغلب کوچک‌تر و مبتنی بر معیشت کشاورزی به جوامع بزرگ‌تر، و اغلب غیر

پژوهش این وضعیت منجر به پیدایش کلان‌شهرهایی انباشته از فقر، بیکاری، مشاغل کاذب شده، که در نهایت توسعه پایدار شهری را دچار چالش کرده است.

پژوهشگران رشته‌های مختلف علوم اجتماعی مانند اقتصاد، جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی و جغرافیای انسانی تاکنون مدل‌های نظری گوناگونی برای تبیین مهاجرت‌های انسانی در عصر مدرن به‌ویژه در زمینه مهاجرت‌های روستا به شهر مطرح کرده‌اند. برای مثال، لوتیز^{۱۱} (۱۹۵۴) نظریه توسعه اقتصادی با عرضه نامحدود نیروی کار را مطرح کرد، این مدل نظریه پنج سال بعد توسط رانیس و فی^{۱۱} (۱۹۶۱) بسط یافت. سپس، تودارو^{۱۲} (۱۹۷۶) نظریه مشهور مهاجرتی خود را بر اساس «عقلانیت و تعادل»^{۱۳} مطرح ساخت. از آن زمان تا کنون نظریه‌های مرتبط با مهاجرت همواره با توسعه و تکامل همراه بوده است. بر این اساس، طی دهه‌های گذشته نظریه‌های پرکاربردی در زمینه مطالعه مهاجرت‌های روستا - شهری مطرح شده است، که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: «قوانین مهاجرت راونشتاین»^{۱۴}، «نظریه مهاجرت اورت لی»^{۱۵}، «نظریه مراحل مهاجرت زلینسکی»^{۱۶}، «نظریه مباگونیه، مبتنی بر رویکرد سیستمی به مهاجرت روستایی-شهری»^{۱۷}.

به اعتقاد بسیاری از پژوهشگران مطالعات مهاجرت انسانی، نظریه راونشتاین نخستین چهارچوب نظری برای تبیین قوانین علمی حاکم بر مهاجرت‌های روستا-شهری در عصر جدید شناخته می‌شود (Oberai & Singh, 1983: 25).

راونشتاین^{۱۸} (۱۸۸۹) در نظریه خود، چند اصل اساسی برای مطالعه مهاجرت روستایی-شهری پیشنهاد کرد، شامل: (الف) اصل فاصله (جغرافیایی) و مهاجرت، (ب) اصل مهاجرت گام به گام، (ج) اصل جریان و ضد جریان، (د) اصل تفاوت بین ساکنان روستایی و ساکنان شهری در گرایش به مهاجرت، (و) اصل تفاوت‌های جنسیتی (فزونی شمار زنان در مهاجرت با مسافت کوتاه). راونشتاین نخست نظریه «قوانین مهاجرت» را در سال ۱۸۵۵ را بر اساس آمار سرشماری جمعیتی سال ۱۸۸۱ انگلیس ارائه داد. چهارچوب نظریه راونشتاین، تاکنون به‌طور گسترده در کشورهای مختلف مورد توجه پژوهشگران در زمینه مطالعات مهاجرت روستایی - شهری قرار گرفته است و هنوز در شرایط قرن بیست و یکم از اعتبار علمی بالایی برخوردار است (Sun, 2019: 12). با الهام از چهارچوب و اصول نظری راونشتاین در زمینه

10. Lewis
11. Ranis & Fei
12. Todaro
13. rationality and equilibrium
14. Ravenstein's «Laws of Migration»
15. Lee's Theory of Migration
16. Zelinsky's Stage Theory
17. Mabogunje's Systems Approach to Rural-Urban Migration
18. Ravenstein

19. Lee
20. Zelinsky
21. modernization
22. advanced society
23. Mabogunje
24. nodal structure

جان و مال و ارزش‌ها. همچنین از دیدگاه توماس هابز^{۲۶} (۱۶۷۹-۱۵۸۸ میلادی) نظریه‌پرداز برجسته فلسفه سیاسی و نویسنده اثر مشهور لویاتان^{۲۷} امنیت برای انسان از چنان اهمیتی برخوردار است که حاضر است به خاطر دستیابی به آن بخشی از آزادی‌های خود را واگذار کند؛ از این رو وی یکی از مهم‌ترین دلایل گرایش افراد به تشکیل دولت را در نیاز به امنیت می‌بیند و معتقد است شهروندان با واگذاری بخشی از اختیارات و آزادی‌های خود به حاکمیت در مقابل از آن طلب امنیت می‌کنند (Richmond, 2008: 32). به‌طور خلاصه، پیامدهای امنیتی در مقیاس درون سرزمینی به آن بخش از پیامدهای ناشی از جرم و جنایت، مسائل فردی و اجتماعی، پدیده‌ها و بحران‌های انسانی و طبیعی و غیره گفته می‌شود که با قلمرو مفهومی امنیت داخلی مرتبط است (Azizi et al., 2017: 13).

سرانجام، تجربه‌های میدانی و ادبیات تجربی و نظری پژوهش بیانگر این نکته است که، با هر دیدگاهی که پیامدهای امنیتی مهاجرت و از جمله مهاجرت‌های روستایی - شهری را مورد مطالعه قرار گیرد، به لحاظ جغرافیایی و عینی می‌بایست این پیامدها در مبدأ و مقصد مهاجرت مورد مطالعه قرار گیرد. زیرا این مهاجرت‌ها همان‌طور که سبب ناپایداری توسعه در ناحیه مهاجر فرست می‌شوند، می‌توانند پیامدهای مختلفی بر ناحیه مهاجرپذیر ایجاد کنند. بنابراین چهارچوب مفهومی پژوهش به شرح تصویر شماره ۱ است.

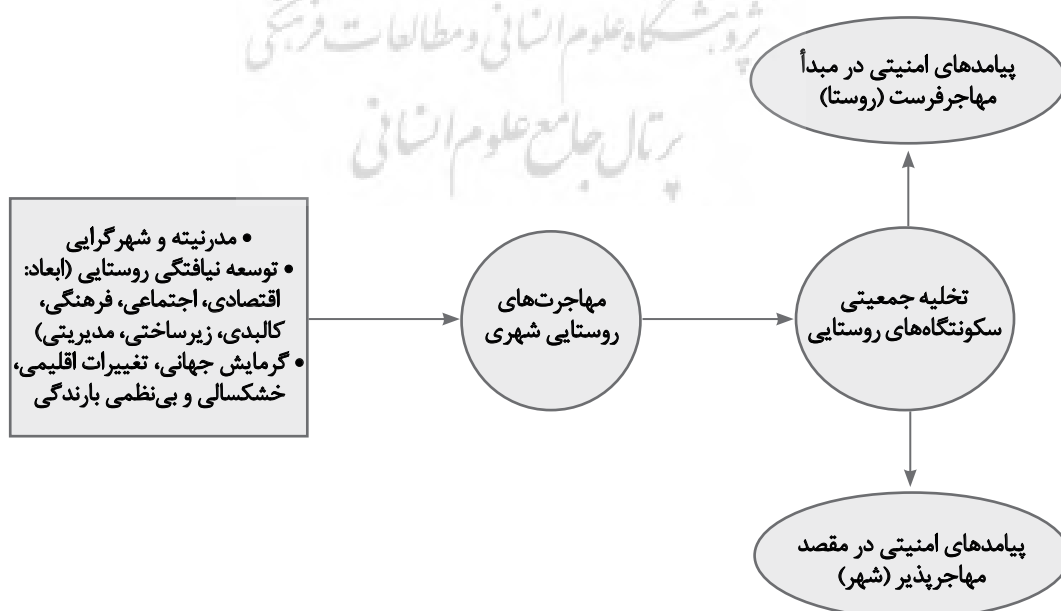
26. Thomas Hobbes
27. Leviathan

کشاورزی مهاجرت می‌کنند؛ مباحثه معتقد است، «علاوه بر جنبه جابجایی مکانی (افقی) مهاجرت روستا - شهری، یک جنبه اقتصادی - اجتماعی (عمودی) نیز وجود دارد، که تحول دائمی در مهارت‌ها، نگرش‌ها، انگیزه‌ها و الگوهای رفتاری فرد مهاجر را در پی دارد، به‌گونه‌ای که وی بتواند به‌طور کامل از پیشینه روستایی خود جدا شود، و به‌طور کامل با زندگی شهری همراه و سازگار گردد». مباحثه مطالعه مهاجرت در چهارچوب نظریه سیستم‌های کلان^{۲۵} را مطرح ساخت. او تأکید می‌کند که مهاجرت روستایی - شهری تنها بر زندگی مردمی که مهاجرت می‌کنند تأثیر نمی‌گذارد بلکه مجموعه عناصر و اجزایی که در درون مجموعه‌ای از روابط درهم‌تنیده با آن‌ها در ارتباط هستند را نیز متأثر می‌سازد.

امنیت و پیامد امنیتی

امنیت مفهومی متکثر و بسیط است که متناسب با نوع کاربرد آن با مفاهیم بسیار متنوعی همراه می‌شود، مانند: امنیت ملی، امنیت داخلی / عمومی، امنیت سیاسی، امنیت حقوقی/قضایی، امنیت اقتصادی، امنیت انسانی، امنیت فردی، امنیت اجتماعی، امنیت نظامی، امنیت انتظامی، امنیت زیست‌محیطی، امنیت جانی، امنیت روانی و غیره. این مفهوم طی سده بیستم میلادی و به‌ویژه بعد از جنگ جهانی دوم به‌طور گسترده‌تری در ادبیات مطالعات علمی مطرح شد. به‌طور خلاصه امنیت در معنای عینی عبارت است از نبود تهدید علیه دارایی‌های مادی و معنوی (ارزش‌ها) و در جنبه ذهنی به معنای نداشتن ترس و وحشت از تهدید علیه

25. General Systems Theory

تصویر ۱. مدل مفهومی پژوهش. مأخذ: نویسنده، ۱۳۹۹

استان خراسان جنوبی

است.

استان خراسان جنوبی دارای آب و هوای خشک و نیمه‌خشک است؛ تحت تأثیر عرض جغرافیایی (۳۵-۳۰ درجه شمالی) ارتفاع از سطح دریا، دوری از منابع رطوبتی، ناهمواری‌ها و مجاورت با دشت لوت و دشت کویر، از شرایط اقلیمی خشک و بیابانی در نواحی پست و آب و هوای نیمه‌خشک در نواحی کوهستانی و مرتفع برخوردار است. به‌طور معمول تعداد روزهای دوره خشک در مناطق مختلف استان بین ۲۰۰ تا ۲۷۰ روز در سال است. میانگین بارش سالانه از شمال به جنوب استان و همچنین از شرق به سمت غرب کاهش می‌یابد. متوسط بارندگی سالانه در این استان ۱۲۰ میلی‌متر است، و بر این اساس حدود ۶۵ درصد از متوسط بارش سالانه کشور و ۸۵ درصد از متوسط بارندگی در سطح جهان کمتر است. خشکسالی، سیل و سرمازدگی از مهم‌ترین مخاطرات طبیعی در استان‌اند که تحت تأثیر شرایط اقلیمی در برخی از سال‌ها موجب وارد آمدن خسارات جانی و مالی به‌ویژه در مناطق روستایی می‌شود. از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۷ استان خراسان جنوبی با دو دهه خشکسالی مداوم مواجه شد. بر اساس آمارهای سازمان هواشناسی و تجزیه و تحلیل داده‌های مربوطه، بارندگی استان در مدت خشکسالی یادشده نسبت به میانگین دراز مدت حدود ۴۰ درصد کاهش یافته است. کاهش محصولات زراعی و دامی، کاهش سطح سفره‌های آب زیرزمینی، فقر مراتع و افزایش طوفان‌های شن و ماسه از برجسته‌ترین پیامدهای خشکسالی در این استان شناخته می‌شود (Hadi Nia et al., 2018).

استان خراسان جنوبی در شرق ایران و حاشیه شمال شرقی دشت لوت قرار دارد و مرکز آن شهر بیرجند است. این استان با ۹/۱۴ درصد از وسعت کشور (۱۵۱۱۹۳ کیلومترمربع)، سومین استان وسیع کشور محسوب می‌شود. استان خراسان جنوبی، با مصوبه مجلس شورای اسلامی و پس از تقسیم استان خراسان به سه استان، در سال ۱۳۸۲ ایجاد شد. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت آن برابر با ۷۶۸۸۹۸ نفر است، که از این نظر بیست و هشتمین استان کشور شناخته می‌شود و دارای ۱۱ شهرستان، ۲۵ بخش، ۶۱ دهستان و ۲۸ شهر است. از کل جمعیت استان، ۵۹/۰۲ درصد در سکونتگاه‌های شهری و ۴۰/۹۸ درصد در سکونتگاه‌های روستایی زندگی می‌کنند. شهرستان بیرجند با ۲۶۱۳۲۴ نفر پرجمعیت‌ترین شهرستان استان و مرکز آن است (تصویر شماره ۲). در سال ۱۳۹۵ خراسان جنوبی از ۳۲۲۷ آبادی برخوردار بوده است. از این تعداد فقط ۱۷۸۱ مورد شامل آبادی‌های تخلیه‌شده از جمعیت و ۱۴۴۶ مورد شامل آبادی‌های دارای جمعیت هستند. بنابراین ۵۵/۲ درصد از آبادی‌های موجود در خراسان جنوبی فاقد جمعیت گزارش شده‌اند و تنها ۴۴/۸ درصد از آن‌ها از جمعیت ساکن برخوردارند. قابل توجه است که، از کل روستاهای دارای جمعیت، ۱۳۱۱ سکونتگاه برابر با ۹۱ درصد از آن‌ها، کمتر از ۵۰۰ نفر جمعیت دارند و تنها ۴۶/۴ درصد از کل جمعیت روستایی استان را در خود اسکان داده‌اند (Statistical Centre of Iran, 2016). این وضعیت گویای شکنندگی و آسیب‌پذیری نواحی روستایی استان در برابر مهاجرت بی‌رویه

تصویر ۲. نقشه تقسیمات سیاسی استان خراسان جنوبی. مأخذ: Statistical Centre of Iran, 2016.

روش‌شناسی تحقیق

کندال برای بررسی سطح اجماع میان مشارکت‌کنندگان به کار رفت. مقدار ضریب کندال بین صفر و یک متغیر است که در آن، مقادیر نزدیک به صفر نشان از توافق کمتر و مقادیر نزدیک به یک نشان‌دهنده توافق بیشتر میان پاسخ‌گویان در خصوص گزینه‌های دلفی است. دستیابی به ضریب کندال در سطح ۵۰ درصد (۰/۵) نشان‌دهنده اجماع قابل قبول میان مشارکت‌کنندگان است و پژوهشگر می‌تواند تکرار پیمایش دلفی را متوقف کند.

یافته‌ها

به لحاظ توصیفی، در این پژوهش چهار متغیر جمعیت‌شناختی بیانگر ویژگی‌های ۳۵ نفر مشارکت‌کننده در فرایند مطالعه دلفی است: شامل، سن، جنسیت، سطح تحصیلات، تخصص. حداقل سن افراد مشارکت‌کننده ۳۰ سال است و اکثریت بالایی از آن‌ها ۳۶ تا ۴۶ ساله (۸۲/۸ درصد) به شمار می‌آیند؛ اکثریت ۹۱/۴ درصدی از آن‌ها مرد هستند؛ با توجه به ماهیت پژوهش متخصصان حوزه امنیت و علوم جغرافیایی بیشترین تعداد مشارکت‌کننده در پژوهش را شامل می‌شوند؛ و اکثریت ۶۲/۹ درصدی از آن‌ها دارای تحصیلات دکتری تخصصی و سایر آن‌ها دارای تحصیلات کارشناسی ارشد هستند (جدول شماره ۱).

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و به لحاظ شیوه گردآوری و تجزیه داده‌ها از نوع توصیفی - پیمایشی است. فرایند مطالعاتی در چهارچوب مراحل اکتشافی و پیمایش دلفی اجرا شد. بر پایه ماهیت مسئله پژوهش، به روش نمونه‌گیری هدفمند، مشارکت‌کنندگان یا اعضای پانل دلفی به تعداد ۳۵ نفر از میان متخصصان رشته‌های امنیت داخلی و علوم اجتماعی انتخاب شدند. به منظور تدوین گزاره‌های دلفی، با رویکرد اکتشافی دو نشست گروه کانونی برگزار شد. در هر نشست ۱۲ نفر از اعضای پانل دلفی مشارکت کردند. در این مرحله از برآیند تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده، ۲۲ گزاره دلفی به‌عنوان پیامدهای امنیتی تخلیه جمعیتی سکونتگاه‌های روستایی شناسایی شد. این گزاره‌ها مبنای طراحی پرسشنامه دلفی قرار گرفت. در این راستا یک پاسخ‌نامه نه طیفی طراحی شد. در مرحله پیمایش، نظرسنجی دلفی طی دو دور اجرا و پس از رسیدن به اجماع قابل قبول میان اعضای پانل دلفی نظرسنجی متوقف شد. آزمون‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، میانگین رتبه‌ای برای تجزیه و تحلیل نتایج نظرسنجی دلفی و همچنین ضریب توافقی

جدول ۱. خلاصه ویژگی‌های توصیفی افراد مشارکت‌کننده در پانل دلفی (N=۵۳).

متغیر	طبقه‌بندی متغیر	تعداد (نفر)	درصد
سن	۳۰ تا ۳۵ ساله	۳	۸/۶
	۳۶ تا ۴۰ ساله	۱۸	۵۱/۴
	۴۰ تا ۴۵ ساله	۱۱	۳۱/۴
جنسیت	۴۶ ساله و بیشتر	۳	۸/۶
	مرد	۳۲	۹۱/۴
تخصص / شغل	زن	۳	۸/۶
	امنیت داخلی	۱۵	۴۲/۹
	جغرافیای انسانی	۷	۲۰
	جغرافیای طبیعی	۴	۱۱/۴
	علوم اقتصادی	۲	۵/۷
	جامعه‌شناسی	۲	۵/۷
	سنجش از دور	۱	۲/۹
	مدیریت	۱	۲/۹
	حقوق	۳	۸/۶
	تحصیلات	دکتری تخصصی	۲۲
کارشناسی ارشد		۱۳	۳۷/۱

در دور دوم نظرسنجی است (جدول شماره ۳).

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در هر دو مرحله، گزاره ۱۶، «افزایش اسکان غیررسمی یا حاشیه‌نشینی شهری در شهرهای مقصد مهاجران روستایی» دارای بالاترین میانگین (۸/۷۲) و میانگین رتبه‌ای (۱۹/۸۱) نسبت به سایر گزاره‌ها است. گزاره‌های زیر به ترتیب در رتبه‌های بعدی جای دارند: «رشد مشاغل کاذب و غیرقانونی (اقتصاد غیررسمی) در شهرهای منطقه» با میانگین (۸/۵۶) و میانگین رتبه‌ای (۱۸/۲۹)؛ «کاهش تحرک فضایی جمعیت به‌عنوان عامل امنیت‌ساز در نواحی روستایی» با میانگین (۸/۵۱) و میانگین رتبه‌ای (۱۸/۲۱)؛ «ناپایدار شدن امنیت اقتصادی کسب‌وکارهای روستایی» با میانگین (۸/۴۸) و میانگین رتبه‌ای (۱۸/۲۷)؛ «افزایش هزینه ایجاد امنیت عمومی در مراکز شهری مهاجرپذیر» با میانگین (۸/۵۰) و میانگین رتبه‌ای (۱۷/۷۶)؛ «افزایش بی‌نظمی و تنش اجتماعی در شهرهای مهاجرپذیر» با میانگین (۸/۴۴) و میانگین رتبه‌ای (۱۷/۱۶)؛ «افزایش آمار جرم و آسیب‌های اجتماعی در نواحی شهری مهاجرپذیر» با میانگین (۸/۳۸) و میانگین رتبه‌ای (۱۶/۷۶)؛ «ناپایدار شدن امنیت سرمایه‌گذاری در اقتصاد و عمران روستایی» با میانگین (۸/۲۵) و میانگین رتبه‌ای (۱۵/۹۰)؛ «انباشت فقر و کاهش سطح تاب‌آوری اجتماعی در شهرهای مهاجرپذیر» با میانگین (۸/۲۵) و میانگین رتبه‌ای (۱۵/۷۶) (جدول شماره ۳).

میانگین ۱۲ مورد دیگر از گزاره‌های دلفی بین ۷ تا ۸ در نوسان است و گزاره «تضعیف امنیت میراث فرهنگی و تاریخی موجود در نواحی روستایی» با میانگین ۶/۸۷ و میانگین رتبه‌ای ۱/۸۶ در پایین‌ترین رتبه جای دارد. در مجموع با توجه به اینکه در طیف نه‌گزینه‌ای عدد ۵ به‌عنوان حد میانه در نظر گرفته می‌شود، می‌توان گفت بر اساس دور نهایی پیمایش دلفی میانگین همگی گزاره‌های دلفی بالاتر از حد میانه ارزیابی شده است (جدول شماره ۳).

یافته‌های دو نشست کانونی با مجموع ۲۴ نفر از اعضای پانل دلفی (هر نشست ۱۲ نفر) گزاره ۲۲ گزاره در زمینه پیامدهای امنیتی تخلیه جمعیتی سکونتگاه‌های روستایی در استان خراسان جنوبی را آشکار ساخت. این گزاره‌ها مبنای طراحی پرسشنامه دلفی قرار گرفت. پس از اجرای دور نخست پیمایش دلفی به منظور سنجش سطح اجماع میان مشارکت‌کنندگان داده‌های به‌دست‌آمده بر پایه ضریب توافقی کندال مورد آزمون قرار گرفت در این راستا میانگین، انحراف استاندارد و میانگین رتبه‌ای هر یک از گزاره‌های دلفی محاسبه شد. با توجه به اینکه در دور نخست از اجرای پیمایش دلفی مقدار ضریب توافقی کندال برابر با ۰/۱۴ یا ۱۴ درصد به دست آمد، که پایین‌تر از سطح قابل قبول توافق نظر یا اجماع میان مشارکت‌کنندگان (حداقل ۰/۵ یا ۵۰ درصد) بود، برنامه‌ریزی لازم برای تداوم پیمایش دلفی در دور دوم انجام شد. بنابراین یافته‌های آماری دور نخست به پیوست پرسشنامه طی دور دوم پیمایش دلفی در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت، و در این راستا از آن‌ها خواسته شد، پاسخ‌های خود به هر یک از گزاره‌های دلفی در دور نخست را با میانگین کل به‌دست‌آمده مقایسه کنند و بر این اساس دیدگاه خود را مورد ارزیابی دوباره قرار دهند و پرسشنامه دلفی را در دور دوم تکمیل نمایند. یافته‌های به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل داده‌های پیمایش دلفی در گام دوم، مقدار ضریب توافقی را برابر با ۰/۷۵ نشان داد، که به عبارتی بیانگر ۷۵ درصد اجماع میان مشارکت‌کنندگان است. بنابراین فرایند پیمایش دلفی در پایان مرحله دوم متوقف شد (جدول شماره ۲).

مقایسه انحراف استاندارد از دو دور اجرای پیمایش دلفی نشان می‌دهد که این مقدار در دور دوم پیمایش دلفی نسبت به دور نخست در همه گزاره‌ها کاهش یافته است. مقادیر کم انحراف استاندارد نشان‌دهنده پراکندگی کم داده‌ها حول نقطه میانگین است و متوسط اختلاف مقادیر از میانگین نمونه‌ها را نشان می‌دهد. این بخش از یافته‌ها در کنار مقدار کل ضریب توافقی کندال بیانگر افزایش سطح اجماع میان اعضای پانل دلفی

جدول ۲. سطح اجماع میان مشارکت‌کنندگان در پیمایش دلفی طی دو گام.

معداداری	ضریب کندال	مجدور خی	تعداد مشارکت‌کننده	پیمایش دلفی: گام ۱
۰/۰۰	۰/۱۴	۹۹/۹۹	۳۵	پیمایش دلفی: گام ۲
۰/۰۰	۰/۷۵	۵۵۱/۸۴	۳۵	

جدول ۳. یافته‌های آماری پیمایش دلفی در دو گام (N=۵۳).

پیمایش دلفی: گام ۲			پیمایش دلفی: گام ۱			گزاره دلفی
Mean Rank	Std.D	Mean	Mean Rank	Std.D	Mean	
۷/۹۰	۰/۳۷	۷/۶۰	۱۰/۷۶	۲/۲۵	۷/۵۴	۱. رکود بخش کشاورزی در سطح منطقه‌ای و تهدید امنیت غذایی
۱/۸۶	۰/۳۱	۶/۸۷	۷/۰۴	۲/۳۰	۶/۷۱	۲. تضعیف امنیت میراث فرهنگی و تاریخی موجود در نواحی روستایی
۵/۰۷	۰/۲۶	۷/۳۱	۸/۹۴	۱/۹۳	۷/۲۳	۳. فراهم شدن زمینه سرعت و تخریب اموال و زیرساخت‌های عمومی موجود در نواحی روستایی
۹/۲۰	۰/۲۵	۷/۷۶	۱۰/۱۱	۱/۷۹	۷/۶۹	۴. افزایش نزاع و درگیری بر سر منابع آب و زمین میان روستاییان
۱۱/۵۴	۰/۰۳	۷/۹۸	۱۲/۲۹	۱/۸۱	۷/۹۴	۵. تضعیف امنیت و احساس امنیت در نواحی روستایی
۱۸/۱۱	۰/۲۸	۸/۵۱	۱۲/۹۳	۱/۵۱	۸/۳۱	۶. کاهش تحرک فضایی جمعیت به‌عنوان عامل امنیت‌ساز در نواحی روستایی
۶/۴۶	۰/۳۷	۷/۴۴	۷/۶۹	۱/۴۶	۷/۲۳	۷. دشوار ساختن مدیریت انتظامی بحران‌های ناشی از بلایای طبیعی در مناطق روستایی
۱۸/۲۷	۰/۲۴	۸/۴۸	۱۳/۷۰	۱/۲۹	۸/۵۱	۸. ناپایدار شدن امنیت اقتصادی کسب‌وکارهای روستایی
۹/۰۳	۰/۳۳	۷/۷۹	۱۲/۵۰	۲/۰۲	۷/۸۶	۹. افزایش فرصت جرم علیه محیط‌زیست و منابع طبیعی موجود در روستاها
۷/۵۰	۰/۵۰	۷/۵۴	۱۱/۶۷	۲/۶۳	۷/۶۰	۱۰. ایجاد خلوتگاه برای مجرمان فراری و گروهک‌های تروریستی
۵/۴۳	۰/۳۸	۷/۳۳	۹/۴۴	۱/۹۵	۷/۳۴	۱۱. تضعیف مدیریت و کنترل انتظامی در قلمرو جغرافیای روستایی
۹/۴۷	۰/۳۱	۷/۸۴	۱۱/۹۰	۱/۶۳	۷/۹۱	۱۲. افزایش آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی در برابر بلایای طبیعی و انسانی
۵/۳۰	۰/۸۳	۷/۱۹	۸/۹۱	۲/۲۶	۷/۱۷	۱۳. افزایش جرائم سرقت احشام، مزارع کشاورزی و املاک روستایی
۹/۰۶	۰/۴۱	۷/۷۵	۱۱/۱۳	۲/۰۴	۷/۷۷	۱۴. تضعیف قابلیت بهره‌گیری از مشارکت مردمی در امور امنیتی-انتظامی
۱۵/۹۰	۰/۴۰	۸/۲۵	۱۲/۳۶	۱/۶۲	۸/۱۱	۱۵. ناپایدار شدن امنیت سرمایه‌گذاری در اقتصاد و عمران روستایی
۱۹/۸۱	۰/۳۳	۸/۷۲	۱۵/۵۷	۱/۴۱	۸/۶۹	۱۶. افزایش اسکان غیررسمی یا حاشیه‌نشینی شهری در شهرهای مقصد مهاجران روستایی
۱۷/۷۶	۰/۳۶	۸/۵۰	۱۳/۹۷	۱/۴۶	۸/۴۶	۱۷. افزایش هزینه ایجاد امنیت عمومی در مراکز شهری مهاجرپذیر
۱۷/۱۶	۰/۵۲	۸/۴۴	۱۳/۴۴	۱/۵۳	۸/۳۳	۱۸. افزایش بی‌نظمی و تنش اجتماعی در شهرهای مهاجرپذیر
۱۵/۷۶	۰/۴۶	۸/۲۵	۱۲/۴۰	۱/۶۹	۸/۱۷	۱۹. انباشت فقر و کاهش سطح تاب‌آوری اجتماعی در شهرهای مهاجرپذیر
۱۸/۲۹	۰/۵۱	۸/۵۶	۱۴/۳۳	۱/۴۰	۸/۶۰	۲۰. رشد مشاغل کاذب و غیرقانونی (اقتصاد غیررسمی) در شهرهای منطقه
۱۶/۷۶	۰/۴۹	۸/۳۸	۱۲/۶۳	۱/۹۳	۸/۱۴	۲۱. افزایش آمار جرم و مسائل اجتماعی در نواحی شهری مهاجرپذیر
۷/۷۳	۰/۶۰	۷/۵۰	۹/۲۹	۲/۰۱	۷/۲۹	۲۲. افزایش جرائم قاچاق مواد مخدر با توجه به موقعیت جغرافیایی استان

فصلنامه پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

بحث و نتیجه‌گیری

برآوردهای بخش امور اقتصادی-اجتماعی سازمان ملل متحد (DESA) (۲۰۱۹) نشان می‌دهد که تداوم فرایند شهرنشینی، با جابجایی مداوم محل سکونت انسان از مناطق روستایی به شهری، منجر می‌شود که تا سال ۲۰۵۰ حدود ۲ میلیارد و ۵۲۰ میلیون نفر دیگر به جمعیت مناطق شهری اضافه شود، که نزدیک به ۹۰ درصد این افزایش در آسیا و آفریقا اتفاق خواهد افتاد. همگامی

این مهاجرت‌ها با فقر، توسعه‌نیافتگی، تغییرات اقلیمی و گرمایش جهانی با پیامدهای منفی گسترده‌ای در مبادی و مقصدهای مهاجرت روستایی همراه است. این مسئله در مناطق خشک همچون استان خراسان جنوبی که از اکوسیستم آسیب‌پذیرتر و شکننده‌تری برخوردارند، و اکثریت روستاهای آن‌ها کم‌جمعیت هستند، سبب می‌شود شمار زیادی از سکونتگاه‌ها به‌طور مطلق جمعیت خود را از دست بدهند و خالی از سکنه محسوب شوند.

در این پژوهش، بررسی پیامدهای امنیتی تخلیه جمعیتی سکونتگاه‌های روستایی بر پایه دیدگاه متخصصان ۲۲ گزاره در

28. United Nations "Department of Economic and Social Affairs"

بسیج همگانی است». توسعه بوم گردی بر پایه میراث تاریخی و فرهنگی و همچنین میراث طبیعی و جاذبه‌های گردشگری کویر و بیابان، توسعه صنایع کوچک و کسب‌وکارهای خرد که از حداقل وابستگی به منابع طبیعی برخوردار هستند، می‌تواند در این زمینه راهگشا شناخته شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد، افزایش مسائل موجود در سطح استان و پیامدهای ناشی از مهاجرت‌های روستایی سبب تشدید قاچاق مواد مخدر شده است. مسئله‌ای که با تداوم روند موجود آینده چشم‌انداز بدتری را رقم خواهد زد. **کلاتری و همکاران (۲۰۱۲)** در بررسی الگوهای مکانی جرائم مواد مخدر در استان خراسان جنوبی دریافته‌اند که الگوی جرائم مواد مخدر در سراسر استان وجود دارد. اما وجود محور ارتباطی اصلی حد فاصل نهبندان، شوسف، بیرجند، بیرجند، قائن و فردوس و قرارگیری شهرهای مهم استان در این محور نقش مهمی در شکل‌گیری الگوی مکانی جرم داشته است.

همان‌طور که در معرفی جغرافیای جمعیت استان خراسان جنوبی بیان شد بر اساس سرشماری جمعیتی ۱۳۹۵ حدود ۹۰/۷ درصد از تعداد کل آبادی‌های استان کمتر از ۵۰۰ نفر جمعیت دارند. این مسئله به معنای پراکندگی شدید جمعیت در سطح اجتماعات خرد است. بر اساس نتایج تحقیق، کم جمعیت شدن بخش زیادی از روستاهای استان جمعیت تحت تأثیر مهاجرت‌های فزاینده جمعیت مسئله دیگری است که ایجاد نظم و امنیت در نواحی روستایی و اعمال مدیریت انتظامی در آن‌ها دشوار کرده است.

از پیامدهای دیگر تخلیه جمعیتی روستاها شیوع جرائم سرقت علیه اموال و دارایی‌های مردم در سکونتگاه است. بسیار از پژوهش‌های موجود تنگناهای معیشتی و اقتصادی را از دلایل ریشه‌ای انواع جرائم سرقت ذکر کرده‌اند. در این زمینه، پژوهش **رضوانی و همکاران (۲۰۱۱)** نشان می‌دهد مسائلی چون تضعیف پویایی جریان‌های فضایی، حذف نخبگان محلی، کمبود پاسگاه‌های انتظامی و رشد بیکاری افزایش جرائم سرقت دام در بخش چهاردولی شهرستان قروه را در پی داشته است.

بر اساس نتایج پژوهش روند کنونی در سطح منطقه تهدید «امنیت غذایی» را در پی دارد. پژوهش‌های بسیاری در سطح جهانی وجود دارد که با نتایج این بخش از پژوهش همخوانی دارد. به‌طور مثال **کرانک و جاکوبی (۲۰۱۵)** در اثر خود با عنوان «جرم خشونت گرمایش جهانی» شواهد بسیاری از تأثیر تغییرات اقلیمی و مهاجرت‌های منطقه‌ای بر امنیت غذایی و همچنین امنیت اقتصادی ارائه می‌دهد. آن‌ها شواهد بسیاری ارائه می‌دهند که چگونه مزارع کشاورزی از بین خواهند رفت و تولید غذا برای جمعیت کاهش چشمگیری پیدا می‌کند (ص. ۲۲۵).

این زمینه را آشکار ساخت؛ «اختلال در نظم و امنیت شهری» از پیامدهای مهم تخلیه جمعیتی روستاها در استان خراسان جنوبی است. نتایجی که بسیاری از مطالعات علمی در سایر نواحی جغرافیایی کشور همخوانی دارد (Jafarloo, 2018; Fathi, 2015; Khoshfar et al., 2011; Zaki, 2011; Shamaei et al., 2012; Mohammadpour et al., 2010). اما به نظر می‌رسد با توجه به محدودیت‌های شدید اکولوژیکی و محیطی نواحی روستایی استان خراسان جنوبی، وابستگی شدید اقتصاد روستایی استان به بخش کشاورزی و منابع طبیعی در شرایط تغییرات فزاینده آب و هوایی، شدت این طیف از پیامدها در این منطقه از کشور در مقایسه با بسیاری از مناطق کشور از وضعیت بحرانی‌تری برخوردار است.

تشدید انزوای جغرافیایی و ایجاد خلأهای امنیتی در نواحی روستایی از نتایج مهم پژوهش است. نتیجه پژوهش **شاطریان، سلمی و شفیع (۲۰۱۶)** نیز بر اهمیت تحرک فضایی جمعیت و ارتباطات انسانی بر امنیت روستایی تأکید دارد و نشان می‌دهد نزدیکی روستا به شبکه راه‌های اصلی و قرار گرفتن آن در مسیر روستاهای مختلف و ارتباط نزدیکی با دنیای خارج، احساس امنیت را تقویت می‌کند. همچنین نتیجه پژوهش در زمینه ناپایدار شدن امنیت اقتصادی نواحی روستایی با پژوهش **حیدری ساربان (۲۰۱۶)** در شهرستان اردبیل همخوانی دارد و نشان می‌دهد شاخص‌های پایداری اقتصادی با احساس امنیت اجتماعی ساکنان مناطق روستایی پیوند تنگاتنگی دارد.

نتیجه پژوهش در زمینه شیوع جرم علیه منابع طبیعی به‌ویژه منابع آب با نتایج پژوهش **ویت (۲۰۱۴)** همخوانی دارد. پژوهش وی نشان می‌دهد در شرایط تغییرات اقلیمی و کمبود منابع آب، رشد جرائم اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. شواهد میدانی موجود نشان می‌دهد، در بسیاری از روستاها هر چند جمعیت دائم وجود ندارد اما خانوارهای کشاورز در فصل کشاورزی برای فعالیت کشاورزی به روستاها بازمی‌گردند و الگویی از مهاجرت فصلی شکل گرفته است. نتیجه پژوهش بیانگر تهدید امنیت آب و تنش‌های اجتماعی نواحی روستایی خراسان جنوبی است. **سمساریزدی (۲۰۱۸)** به‌عنوان یکی از صاحب‌نظران منابع آب در مناطق خشک چنین می‌گوید: «پدران ما در گذشته نشان داده‌اند که با محدودیت منابع آب می‌توان سازگار شد. الآن ما نیز باید با نگاهی یکپارچه به منابع آبی کشور و مدیریت مصرف این راه را ادامه دهیم. نیازمند اجماع هستیم و باید بدانیم که اولویت اول تأمین مصارف شرب است نه کشاورزی. اما دولت باید این اهداف را با ایجاد معیشت جایگزین و اشتغال‌زایی دنبال کند. البته نباید فراموش کرد که صرفه‌جویی در تمام بخش‌های مصرفی از شرب گرفته تا کشاورزی نیز باید رعایت شود. کشور ما با محدودیت منابع آبی روبه‌رو است و سازگاری با کم‌آبی نیازمند اهتمام و

آن‌ها به خشکسالی ناحیه شرق آفریقا در سال ۲۰۱۱ که تحت تأثیر گرمایش جهانی رخ داده اشاره می‌کنند. این خشکسالی باعث مرگ ده‌ها هزار نفر گردید؛ این خشکسالی با سوء مدیریت در بخش کشاورزی و منابع آب تشدید شد و فجایع انسانی زیادی تحت تأثیر گرسنگی و کمبود مواد غذایی پدید آمد.

از جمله پژوهش‌هایی که دارای نتایج مشابه با کلیت نتایج پژوهش حاضر است می‌توان به، گزارش حاصل از یک پژوهش راهبردی توسط مرکز مطالعات راهبردی ناجا (۲۰۱۸)، اشاره کرد. در این گزارش علمی مهم‌ترین چالش‌های امنیتی - انتظامی ناشی از بحران آب در کشور بدین شرح ذکر شده است. تخلیه جمعیتی روستاها به دلیل خشکسالی و کمبود منابع آب، تخریب و نابودی منابع آب، افزایش نزاع و تنش‌های اجتماعی در استفاده از منابع آب، تهدید امنیت غذایی، افزایش مناطق حاشیه‌نشین و شکل‌گیری کانون‌های جرم خیز در حاشیه شهرها، افزایش بیکاری و فقر و آسیب‌های اجتماعی، افزایش نارضایتی و کاهش سرمایه اجتماعی، ناپایداری امنیت محیط‌زیست، افزایش تنش‌های اجتماعی در سطوح منطقه‌ای، و رواج مهاجرت‌های گسترده از سطوح ملی و منطقه‌ای. در راستای غلبه بر این مسائل راهبردهایی بدین شرح ذکر شده است: تدوین برنامه آمایش امنیتی - انتظامی کشور با در نظر گرفتن تهدیدهای محیط زیستی حوزه‌های استحقاقی؛ پایش مداوم تحولات حوزه امنیت آب و محیط‌زیست کشور به منظور پیشگیری، کنترل، و مقابله با تهدیدهای احتمالی؛ گفتمان سازی پلیسی با رویکرد مسئول سازی سایر نهاد و سازمان‌های مرتبط با امنیت آب و آسیب نقش عملکرد آن‌ها در حوزه بحران آب و امنیت عمومی، توانمندسازی دانشی و مهارتی فرماندهان، مدیران و کارکنان پلیس در زمینه تهدیدهای ناشی از بحران آب؛ طراحی و تدوین تحقیقات راهبردی در حوزه مسائل امنیت آب و امنیت عمومی؛ تقویت دیپلماسی عمومی پلیس به منظور پیشگیری از تهدیدات امنیتی - انتظامی ناشی از بحران آب و محیط‌زیست؛ تبیین ضرورت‌های مشارکت و نقش‌آفرینی مؤثر فرماندهان و مدیران عالی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی در شوراها، کمیته‌های ملی در زمینه امنیت آب.

همچنین پژوهش دیگری با عنوان «مسئله شناسی راهبردی توسعه در خراسان جنوبی» توسط مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری (۲۰۱۷) دربردارنده برخی نتایج مشابه با کلیت نتایج پژوهش حاضر است. به طوری که مسائل و چالش‌های توسعه استان خراسان جنوبی به تفکیک پنج حوزه آمده است، شامل: حوزه سیاستی، حوزه اجتماعی و فرهنگی، حوزه سیاست اقتصادی و صنعتی، حوزه کشاورزی، دامداری و شیلات، حوزه آب و محیط‌زیست و سلامت. به‌طور خلاصه نتایج پژوهش در زمینه‌های مسائل مشکل کمبود آب، اضافه برداشت از آب‌های سطحی و زیرزمینی و سرقت آب، بالا بودن نرخ جرائم اجتماعی

و قاچاق، و رشد حاشیه‌نشینی تحت تأثیر مهاجرت و تخلیه جمعیتی روستاها با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. به طوری که گفته شده، ادامه روند کنونی می‌تواند به افزایش غیرقابل کنترل جمعیت حاشیه‌نشین در این استان و برخی استان‌های مجاور که مقصد مهاجرین استان است بیانجامد و شناسایی نقاط مهاجر فرست استان و طراحی برنامه‌هایی جداگانه برای توانمندسازی این نقاط، تبدیل آن‌ها به واحدهایی خودبسنده و نگهداشت جمعیت در نقاط مبدأ پیشنهاد شده است. همچنین در خصوص مسائل آب و پیامدهای آن چنین آمده است، خراسان جنوبی یکی از استان‌های کم بارش و کم برخوردار از منابع آبی است که با خشکسالی ۲۴ ساله، این وضعیت کم‌آبی تشدید نیز شده است و به همین دلیل فعالیت‌های کشاورزی و دامداری و شیلات آن خاصه در سال‌های اخیر تحت تأثیر کمبود شدید منابع آب در استان قرار گرفته، به طوری که برخی از روستاهای استان خالی از سکنه شده و درصد شاغلین این بخش کاهش یافته است. جوانان روستایی به منظور کسب درآمد و شغل به شهرها و حاشیه آن‌ها مهاجرت کرده‌اند، توجه به صنایع دستی در این مناطق کم‌رنگ‌تر شده است، دامداری استان در بعضی از شهرستان‌های استان در وضعیت بحرانی و فوق بحرانی قرار دارد.

تشکر و قدردانی

از اعضای محترم هیئت‌علمی دانشگاه بیرجند و دانشگاه علوم انتظامی امین، و دیگر متخصصان و کارشناسانی که داوطلبانه وقت ارزشمند خود را صرف مشارکت در این پژوهش کردند، کمال تقدیر و سپاسگزاری به عمل می‌آید.

References

- Abadian, H. (2018). Land Reform and Social Consequences of Rural Migration to Tehran. *Social History Study*, 8(16), 1-20. <https://dx.doi.org/10.30465/shc.2019.23751.1850> [in Persian]
- Aghamiri, H. S., Rahmani, B. (2019) Rural migration impact on food security with emphasis on water resources (Case study: villages of Khansar city in Isfahan province). *GEOGRAPHY*, 16(59), 56-76. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?ID=756974> [in Persian]
- Azani, M., Boostani, S. (2012). An Analysis of Factors Affecting Rural Migration - Case Study of Mamasani Township. *Geographical Space*, 13(41), 93-111. <http://geographical-space.iau-ahar.ac.ir/article-1-180-fa.html>
- Azizi, A., Bayat, N., Helali, K. (2017). The Security Impact of Informal Tourist Resorts in Hamedan: A Research with Q Methodology. *Police Management Studies Quarterly*, 12(4), 659-682. http://pmsq.jrl.police.ir/article_18862.html [in Persian]
- Azmi, A., Mirzaei Ghale, F., Shamsi, R. (2013). Challenges and problems of the agricultural sector and the role of rural migration to urban areas: Shirz District in Harsin township), *Spatial planning*, 17(2), 55-70. <https://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-6005-fa.html> [in Persian]
- Barrios, S., Bertinelli, L., Strobl, E. (2006). Climatic change & rural-urban migration: The case of sub-Saharan Africa. *Journal of Urban Economics*, 60, 357-371. <https://doi.org/10.1016/j.jue.2006.04.005>
- Brøgger, D. (2019). urban diaspora space: Rural-urban migration & the production of unequal urban spaces. *Geoforum*, 102, 97-105. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2019.04.003>
- Brooki Milan, A., Einali, J. (2016). The Analysis of Factors Affecting the Emigration in Border Villages (Case Study: Border Villages of South Chalderan District). *Border Science and Technology*. 5(19), 63-83. http://bst.jrl.police.ir/article_18483.html [in Persian]
- Center for Strategic Studies of Iranian Police (2018). Specialized meetings on water security: Department of Environment. [in Persian]
- Chen, J., Wang, W. (2018). Economic incentives & settlement intentions of rural migrants: Evidence China, *Journal of Urban Affairs*. 1-20. <https://doi.org/10.1080/07352166.2018.1439339>
- Crank, J. P., Jacoby, L. S. (2015). *Crime, Violence, and Global Warming*. Routledge.
- Deshingkar, P., Natali, C. (2008). Internal migration in S and SE Asia, in *World Migration Report, 2008*, UN Population Division, New York, 173-99.
- Ebrahimzadeh, I., Esmaeil Negad, M. (2017). The Future Challenge of Climatic Refugees Regional Developments Case study: South Khorasan. *Geography and Development*, 15(48), 1-18. <https://dx.doi.org/10.22111/gdij.2017.3347> [in Persian]
- Fathi, K. (2015). Study of social problems and the role of immigration in the crime. The first international congress of Iranian law. <https://civilica.com/doc/502950/> [in Persian]
- Fayrouz Nia, Gh., Rokn al-Din Eftekhari, A. (2013). Continuity analysis of economic function of villages at risk of population evacuation in Qazvin. *Geographical space*, 13(41), 37-56. <http://geographical-space.iau-ahar.ac.ir/article-1-177-fa.html>
- Ganji M. H., Mikaniki, M.J. (2009). The effect of demographic changes on the spatial structures of rural settlements, a case study Markazi District of Birjand Township. *Poulation*, 69(70), 57-83. <http://populationmag.ir/article-1-303-fa.html> [in Persian]
- Ghafari, R., Torki Harchegani, M. (2010). Analyzing the Effective factors in Emigration of Rural youth to urban areas" (Case Study: Sadegh Abad village in Chaharmahal and Bakhtiari province). *Housing and Rural environment*, 29(132), 91-102. <http://jhre.ir/article-1-28-fa.html> [in Persian]
- Ghanbari, Y., Arianfar, V., Mahrooe, Z. (2018). Structural Equation Modeling of the Impact of Agricultural Status on the jointly Utility System before and after Drought on the Rural Population Survival (Case Study: Fasa County). *Geography And Development Iranian Journal*, 16(50), 143-160. doi: 10.22111/gdij.2018.3564 [in Persian]
- Ghasemi Ardehaei, A. (2006). Investigating the causes of rural migration to cities in Iran with meta-analysis of academic dissertations (1980-2004). *Village and Development*, 9(1), 51-80. http://rvtagri-peri.ac.ir/article_59343.html?lang=fa [in Persian]
- Ghasemi Ardehaei, A., Rostami, N., Shiri, M. (2016). Factors affecting the tendency of rural youth in Ahar to migrate to the city. *Geographic Space*, 16(53), 173-192. <http://geographical-space.iau-ahar.ac.ir/article-1-2354-en.html> [in Persian]
- Gleditsch, N. P., Norda's, R., & Salehyan, I. (2007). *Climate change, migration & conflict*. New York: International Peace Academy.
- Hadi-Nia, M. R., Ziaei, E., Soorgi, M. B., Vali Pour, M., Moradi, GH. A., Talebi, A. M. (2018). Provincial of South Khorasan. *Iran Textbook Printing and Publishing Company*. [in Persian]
- Heidari Sareban, V. (2017). The Relationship between Economic Sustainability and Social Security among the Rural Residents of Ardabil. *Journal of Social Order*, 8(4), 33-58. http://sopra.jrl.police.ir/article_67850.html?lang=en#ar_info_pnl_cite
- Jafarloo, A. A. (2018). An Analysis of the Role of Migration in Causing Social Harm (Case study of Alvand city in Qazvin province). *geography and human relationships*, 1(1), 445-463. http://www.gahr.ir/article_68542.html [in Persian]
- Johansson, M. (2016). Young women & rural exodus - Swedish experiences. *Journal of Rural Studies*, Vol. 43, 291-300. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.04.002>
- Kalantari, D., Ghezelbash, S., Yaghmaee, B. (2012). Investigation of the Spatial Pattern of Crime in Regional Levels Case study: Drug-Related Crimes in Southern Khorasan Province. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 2(4), 77-98. doi: 10.22111/gaij.2012.878 [in Persian]
- Keshevarz, M., Karami, E., Lahsaeizaheh, A. (2013). Factors Influencing the Rural Migrations Resulting from Drought: A Case Study in Fars Province. *Village and Development*,

- 16(1), 113-127. http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_59100.html?lang=en [in Persian]
- Khoshfar G., Khosravi, S., Hussein Nejad, M. (2011). Immigration, marginalization and social ills. Silent Invasion Conference. <https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=6806> [in Persian]
- Khosrobeigi Bozchelouie, R., Tayyebnia, S. H. (2017). Youth Migration, Indeed, what's the Problem? Local Communities and Prospects for Shaping Rural Settlements (Case study: Khoy County, west Azerbaijan province). *Geography and Development*, 15(49), 243-272. https://gdij.usb.ac.ir/m/article_3468.html?lang=en [in Persian]
- Kiani, M., Asadi, A., Varmazyari, H., Aarati, A. (2016). Structural equation and integrated model of causes and effects of rural migration in Kian district of Nahavand. *Community Development (Rural and Urban Communities)*, 8(2), 339-358. doi: 10.22059/jrd.2016.63188 [in Persian]
- Lee, E. (1966). "A Theory of Migration." *Demography*, 3 (1), 47-57. <https://doi.org/10.2307/2060063>
- Lewis, W. A. (1954). "Economic Development with Unlimited Supplies of Labor." *The Manchester School*, 22 (2), 139-91. <https://la.utexas.edu/users/hcleaver/368/368lewistable.pdf>
- Mabogunje, A. L. (1970). "Systems Approach to a Theory of Rural-Urban Migration." *Geographical Analysis*. 2 (1), 1-18. <https://doi.org/10.1111/j.1538-4632.1970.tb00140.x>
- Maryanji, Z., Hoseini, S. A. Abasi, H. (2017). Analysis of the effects of drought on wheat production and rural migration in Hamadan province. *Space Economy and Rural Development*, 6(19), 95-112. <https://serd.khu.ac.ir/article-1-2727-fa.html> [in Persian]
- Mirzaei, H., Babakhani, E. (2018). Sociological study of the factors affecting the migration of villagers in Ilam province to Australia (Case study of Abhar Pa'in village). *Iranian Journal of Social Studies*, 12(1), 128-151. http://www.jss-isa.ir/article_34058.html [in Persian]
- Mohammadi Yeganeh, Z., Noori, M. (2017). Analysis of the Impact of Drought on Rural Settlements with Emphasis on Physical and Spatial Indicators (Case Study: Villages of Helmand Township). *Development Strategy*, 49(26), 78-103. <http://rahbord-mag.ir/Article/13970405173130112986> [in Persian]
- Mohammadpour, S., Rahnamaei, T., Eskandari, H. (2010). Analysis of the role of migration in paving the way for the emergence of social harms of accelerated urbanization in Iran. *Human Geography*, 3(1), 157-175. <http://ensani.ir/fa/article/231035/> [in Persian]
- Movahedi, R., Samiyan, M. (2018). Identifying Factors Affecting on Rural Immigration to Sardasht City. *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 13(1), 163-177. http://jshsp.iurasht.ac.ir/article_540510.html
- Naghavi, M. R., Biglari, Sh. (2013). The role of natural hazards (agricultural drought) in rural migration, using the method (SAW) Case study: Shohada County, Behshahr, *Natural Geography*, 6(19), 85-97. <https://www.sid.ir/en/Journal/ViewPaper.aspx?ID=392215> [in Persian]
- Nasiri Hendkhaleh, E., Jalalian, E., Ganji, N. (2017). Investigating the Factors Affecting the Relationship between Sense of Social Security and Social Capital in Border Cities (Case Study: Piranshahr City). 6(3), [in Persian]
- Nguyen, L. C., Raabe, K., Grote, U. (2015). Rural-Urban Migration, Household Vulnerability, & Welfare in Vietnam. *World Development*, Vol. 71, pp. 79-93.
- Noubakht, R., Ghasemi, A., Gholami, M. (2018). Economic-demographic consequences drought in Eastern Iran. *Geography (Regional Planning)*, 8(1), 313-327. http://www.jgeoqeshm.ir/article_58361.html?lang=en [in Persian]
- Oberai, A. S., Singh, H. K. (1983). "Causes & Consequences of Internal Migration: A Study in the Indian Punjab." New Delhi: India Oxford University Press.
- Peri, G., Sasahara, A. (2019). The effects of global warming on rural-urban migrations. *VOX, CEPR Policy Portal*. (Available at 10/26/2019) <https://voxeu.org/article/effects-global-warming-rural-urban-migrations>
- President Center for Strategic Studies. (2017). "Strategic Problem of Development in South Khorasan Province". <http://www.css.ir/Media/PDF/1398/05/14/637006064187417373.pdf>
- Ranis, G., & John C. H. Fei. (1961). "A Theory of Economic Development." *The American Economic Review*, 51 (4), 533-65. <https://www.jstor.org/stable/1812785?seq=1>
- Ravenstein, E. G. (1889). "The Laws of Migration." *Journal of the Royal Statistical Society*, 52 (2), 241-305. <http://www.jstor.org/stable/2979181>
- Reuveny, R. (2007). Climate change-induced migration & violent conflict. *Political Geography*, 26, 656-673. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2007.05.001>
- Rezvani, M. R., Zare, Z., Farhadi, S., Nik Sirat, M. (2011). Crime Geography in Rural Areas with Emphasis on Livestock Theft in Chardoli District of Qorveh County. *Police Management Studies Quarterly*, 6(1), 38-62. http://journals.police.ir/article_92228.html?lang=en [in Persian]
- Richmond, O. (2008). The western roots of human security. *Human In: Research Associate Centre for International & Strategic Studies Sorpong Peou, Sorpong Peou (edited), Security in East Asia: Challenges for Collaborative Action*. Routledge, (pp. 29-45).
- Rostamalizadeh, V., Ghasemi-Ardahaee, A. (2018). Social Factors Affecting the Migration of Rural Youth with an Emphasis on Place Attachment. *Journal of Population Association of Iran*, 12(24), 43-67. http://www.jpaiassoc.ir/article_34698.html?lang=en [in Persian]
- Rostamalizadeh, V., Hosseini, G. (2016). Rural Migration in Iran and Its Consequences on Rural Communities. *Socio-Cultural Strategy*, 5(3), 191-215. http://rahbordfarhangi.csr.ir/article_126193.html?lang=en [in Persian]
- Semsar Yazdi, A. A. (2018). A solution to resolve the water dispute between Isfahan and Yazd. *Iran newspaper*, No. 6756. [<https://www.magiran.com/article/3729946>] [in Persian]
- Shama'ii, A., Shahimirza, M., Malekan, J. (2012). Investigating factors and phenomena affecting the incidence of social crimes and social injuries in metropolises (With emphasis on

- marginalized areas). Scientific- Research Quarterly of Geographical Data (SEPEHR), 21(83), 45-50. http://www.sepehr.org/article_26235.html?lang=en [in Persian]
- Sharifi, A., Zare Shahabadi, A. (2018). Investigation of Factors Affecting the Rural People's Tendency to Urban Migration: A Case Study of Garizat Rural District in Yazd Province of Iran. *Village and Development*, 21(2), 55-74. http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_77119 [in Persian]
- Shateri, M., Nejati, B., Ahmadi Gharanaz, S. (2014). Investigating the Factors Affecting Rural Migration - Study of Bagheran rural district in Birjand city. *Population Quarterly*, 21(88 & 87), 93-107. <http://populationmag.ir/article-1-442-fa.html>
- Shaterian, M., Kiani Salmi S., Shafiee, S. (2016) Assessing the factors affecting the sense of security in rural areas (Case study: Natanz county). *Spatial planning (geography)*, 6(3), 1-16. https://sppl.ui.ac.ir/article_21637.html [in Persian]
- Shayan, H., Kohnepushi, S. (2013). Analysis of the causes of rural-urban migration (Case study: Khav and Myrabad District, Marivan County). *Journal of Research and Rural Planning*, 2(1), 115-141. doi: 10.22067/jrrp.v2i3.18132 [in Persian]
- Singh, Ch. (2019). Migration as a driver of changing household structures: implications for local livelihoods & adaptation. *MIGRATION & DEVELOPMENT*.
- Statistical Centre of Iran. (2016). General Census of Population and Housing. Statistical Center of Iran > Population and Housing Censuses <https://www.amar.org.ir>
- Sun, L. (2019). Rural Urban Migration & Policy Intervention in China: Migrant Workers' Coping Strategies. Palgrave Macmillan.
- Todaro, M. P. (1976). "A Model of Labor Migration & Urban Unemployment in Less Developed Countries." *The American Economic Review*, 59 (1), 138-48. <https://www.jstor.org/stable/1811100>
- United Nations, Department of Economic & Social Affairs, Population Division (2019). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision (ST/ESA/SER.A/420). New York: United Nations. Retrieved from: (<https://www.un.org/development/desa/en/>)
- Vazifeh-Shenas, F., Vazifeh-Shenas, M. (2014). Examining the relationship between migration due to drought and security in the city of Darmian. *Police knowledge*, 4(2) 73-86. http://journals.police.ir/article_15064.html?lang=en [in Persian]
- Veisi, F., Salmani, M., Rezvani, M.R., Pourtaheri, M. (2017). Analysis Role of spatial factors in rural-urban labor seasonal migration, Case study: Sarvabad County. *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 11(37), 21-40. http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_528698.html?lang=en [in Persian]
- White, J. (2014). Crime rates could rise as climate change bites. *NewScientist*, 221 (2959), p. 12. [https://doi.org/10.1016/S0262-4079\(14\)60464-4](https://doi.org/10.1016/S0262-4079(14)60464-4)
- Yaghoubi Doost, M., Fathalipour, A. (2017). Investigating the relationship between sociological factors and the tendency to migrate in Masjed Soleiman Township. *Shushtar Social Sciences, Social Science Quarterly*, 10(2), pp. 167-188. http://jss.iau-shoushtar.ac.ir/article_529440.html
- Zaki, M. A., (2011). The effects of migration on the economic and social structure of urban communities (Case Study: Comparison of Shahin Shahr with Khomeini Shahr). *Urban sociological studies*, 2(2), 82-112. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=288114> [in Persian]
- Zamani-Shabkhaneh S., Mehregan N. (2013). The Impact of Urbanization on Income Distribution with Emphasis on the Kuznets' Theory. *Planning and budgeting*, 18 (3), 3-19. <http://jpbud.ir/article-1-1068-fa.html> [in Persian]
- Zelinsky, W. (1971). "The Hypothesis of the Mobility Transition. *Geographical Review*, 61 (2): 219-49. <https://doi.org/10.1177/030913259301700205>

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی